

Риёзус солиҳийн шархи / Риёзус солиҳийн шархи / 609-ҳадис

609 - وَعَنْ سَعْدٍ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ الْغَنِيَّ الْخَفِيَّ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ [2965].

وَالْمُرَادُ بِ«الْغَنِيَّ»: غَنِيُّ النَّفْسِ، كَمَا سَبَقَ فِي الْحَدِيثِ الصَّحِيحِ [برقم 534].

609. Саъд ибн Ваққос розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг:

«Аллоҳ тақвадор, бой ва хилватнишин бандани яхши кўради»,
деганларини эшитганман».

Имом Муслим ривояти.

Шарҳ: Ҳадиснинг тўлиқ шакли қуидагича бўлган.

«Саъд ибн Абу Ваққос туяларининг олдида эди, ёнига ўғли Умар келди. Саъд уни кўриб, «Бу отлиқнинг ёмонлигидан Аллоҳдан паноҳ сўрайман», деди. (Ўғли) уловидан тушиб, «Туяларингиз ва қўйларингиз ичиди юриб, одамларни бир-бири билан мулк талашсин деб ташлаб келдингизми?» деди. У ўғлининг кўксига бир урди-да, «Жим бўл! Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг **«Аллоҳ тақвадор, бой ва хилватнишин бандани яхши кўради»**, деганларини эшитганман», деди».

Қалб учун тафаккур майдонига киритадиган узлатга ўхшаш манфаат йўқ.

Узлат халқдан узилиб, Холиқ билан ёлғиз қолишидир. Холиқ билан ёлғиз қолиши, халойиқ атрофида Холиқдан ажратадиган, ўртага тўсиқ бўладиган нарсалардан холи қолиши демакдир. Мана шу ёлғиз қолиши, қалб учун энг яхши, энг манфаатли нарса экан. Узлат - қалбнинг дам олиши, бўш қолиши учун эмас, тафаккур қилиши учундир. Руҳий тарбияда қалб деб аъзо эмас, фикрни, ҳиссиётни жамлайдиган, унга таъсир ўтказадиган руҳий, латиф нарса тушунилади. Ҳиссиётларни қалб орқали қабул қилиб оламиз, ҳиссиётга керак бўлмаган қисми, яъни ақлга керакли қисми олинмайди.

Қалб кўп амалиётни ўзида бажаради. Руҳий тарбиядаги қалб жисмоний аъзо бўлмиш юракка ҳам таъсирини ўтказади. Қўрқиб кетганда юракнинг тез уриши, асабийлашганда яна бошқа, сиқилганда бошқача, ҳурсандчиликда яна бошқача бўлишини мисол қиласак бўлади. Мана шундай ҳолатларда ҳам қалбнинг холи қолиши манфаатли бўлади. Фикрнинг тиниклашувига, соғлом бўлишига ёрдам беради.

Фарб руҳиятшунослари бизга ўргатаётган, “Сиқилган, асабийлашган, чараган пайтингда ҳамма нарсани ташлаб, ёлғиз қол!” каби тавсиялар бизнинг динимизда анча аввал ўргатилган.

Узлат Пайғамбар алайҳимуссаломларда ҳам бўлган. Масалан, Мусо алайҳиссалом пайғамбар бўлишларидан аввал узлат қилганлар. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи вассаллам ҳам пайғамбарликдан аввал, холи қолишини хоҳлаб қолганлар. “Таҳаннус” ибодати, яъни руҳий покланиш ибодатини қилганларидан кейин қалблари, руҳлари тайёр ҳолатга келган. Ибодат қилганлар, тафаккур қилганлар, жоҳилият ишларини қалблари инкор қилган. У зотнинг узлатлари таҳаннус билан тўхтаб қолгани йўқ, яъни узлатни тарк этмаганлар. Фақат кўриниши ўзгарган. Пайғамбарлик келганидан кейин узлат шаръий ҳукмга айланниб, ибодат мақомига чиқдан, яни эътикофга айланган.

Узлат деганда бола-чақадан узилиб, чилла ўтиришни тушуниш керак эмас. Ҳар кун узлат қилишимизнинг имкони бор. Масалан, таҳажҷуд намози. Бу пайт chalғituvchi нарсалардан узилиб, қалб тинчланади, шовқинлардан холи бўлади. Демак, узлат саксон кун, қирқ кун, ўн кун каби узоқ муддатга эмас, бир неча соат бўлса ҳам қалбнинг Аллоҳ билан ёлғиз қолишидир.

Туннинг аввалги қисмида керакли-кераксиз ҳар турли арзимаган ишлар учун бедор бўламиз. Кўзимизни ачиштириб бўлса ҳам, нафсимиз лозим топган нарсаларни бажарамиз. Нега энди Аллоҳ учун туннинг охирги қисмида бедор бўлмаймиз? Нега Аллоҳ учун туннинг охирги қисмида кўзларимизни озгина ачитолмаймиз? Нега энди таҳажҷуд учун имкон тополмаймиз?

Хумул умумийроқ, узлат эса хусусийроқ маънода. Хумул инсонга маълум даражага етишгунича, узлат эса бир умрга керак. Имконимиз борича ҳар

куни ярим соат-бир соат, имкон қила олмасак, ҳафтада бир марта жума куніда жума намозигача бир-икки соат узлат қилишимиз фойдалидір. Зикр айтиб, тафаккур қилиб, Аллоҳ билан ёлғыз қолишимиз лозим. Бошланишида камроқ вақтдан йўлга қўйиб, секин-аста узайтириб борсак, бўлади, иншааллоҳ.

Манба: hadis.islom.uz

